

Jaume Terradas: com va començar tot?

Jaume Terradas (Barcelona, 1943) és catedràtic emèrit d'ecologia de la UAB. Va organitzar el primer equip de recerca sobre ecosistemes terrestres a Catalunya, i va ser un dels introductors de l'educació ambiental a Espanya. Fou promotor i primer director del CREA, patronat del qual ara és membre honorari.

Jaume Terradas, com va sorgir la idea del CREA?

En reiniciar la UAB, amb Antoni Escarré (de la Universitat d'Alacant), vam posar en marxa un projecte de recerca forestal. A l'equip de recerca que vam crear hi havia científics de la UB, com Carles Gràcia, i vam rebre l'impuls de Ramon Margalef. Ens adonàvem que a Catalunya hi havia alguns problemes, com els incendis forestals, que es veien complicats per una baixíssima capacitat tècnica que donés servei i assessorament a l'administració.

Així, d'una banda, formàvem un grup al qual costava créixer en nombre de places i en espai, mentre que, d'una altra, l'administració requeria més assessorament. Això em va dur a pensar: «Per què no podem crear un institut d'ecologia terrestre?» En aquell moment ens semblava una idea impossible.

Per si de cas, però, vam començar els contactes. Enric Casassas, aleshores president de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), ens va donar suport davant del Conseller d'Agricultura, el qui més podia interessar-se. I, amb Serra Ramoneda de rector de la UAB, vam anar a veure en Miró Ardèvol. La proposta va ser ben vista afegint aplicacions forestals. I, així, el projecte va tirar endavant amb una fórmula de consorci.

L'octubre de 1987 el consorci va prendre forma d'institut universitari adscrit a la UAB. Hi participaven l'IEC, el DARP, i l'IRTA; i la UB i la UAB, que aportaven els investigadors. I vam començar a treballar el 1988.

Els focs de Montserrat de 1986, així, no en van ser el motiu?

Aquell mateix any, en Max Cahner, primer director de la *Revista de Catalunya* (que reapareixia després de molts anys d'haver estat suspesa), em va encarregar per al primer número un article sobre l'ecologia, que vaig intitular *Un país maltractat*. Era molt crític sobre la situació del medi ambient a Catalunya.

Potser es va ajuntar tot, els focs de 1986, una intenció política i, sens dubte, i vull creure que sobretot, una convicció crec que demostrada al llarg del temps per tots els consellers de millorar la informació tècnica per acarar aquestes qüestions.

Qui formàveu l'equip de recerca?

Bàsicament, hi havia en Ferran Rodà, i altres persones amb què havíem desenvolupat el projecte, com ara en Lluís Ferrés o en Claret Verdú; tot i que poc després van marxar a altres ocupacions. També s'havien anat incorporant en Paco Lloret, en Javier Retana... érem bàsicament professors de

Foto: Javier Losarcos.

la UAB que ens adscriuïem al projecte. Comptant en Carles Gràcia, de la UB, vam començar set o vuit investigadors. Després, mitjançant els pressupostos de projectes que començàvem a tenir, vam poder començar a contractar altres investigadors directament adscrits al CREA.

Quina va ser la vostra primera recerca?

En passar a ser un institut no vam deixar els projectes que ja estàvem fent. Així, la primera línia de recerca de l'equip del CREA versava sobre cicles biogeoquímics en boscos, especialment el funcionament ecològic de l'alzinar, línia que vam mantenir durant bastants anys. Anys després, amb els nostres resultats (del Montseny) i els de l'equip de la Universitat d'Alacant (de la serra de Prades), vam publicar un volum de *Springer Verlag* sobre el funcionament de l'alzinar. La segona línia de recerca va basar-se en els incendis forestals.

De mica en mica, s'havien anat incorporant altres investigadors de l'Autònoma. Concretament, en Xavier Espadaler, zoòleg, i en Josep Maria Alcañiz, edafòleg. Es van incloure de seguida perquè era molt interessant incorporar noves visions. De manera que ja no érem ecòlegs estrictes.

Can Boscàs, Montseny. Foto: Ferran Rodà.

També s'hi va adscriure en Josep Peñuelas, que fins aleshores treballava a l'IRTA. En guanyar una plaça al CSIC es va crear una unitat associada del CEAB-CSIC al CREA.

Quines són les peculiaritats del CREA?

Jo diria que una de les gràcies del CREA, per a nosaltres en primer lloc, i ho hauria de ser també per a l'administració, és ser un centre que fa compatible la recerca bàsica amb certes aplicacions. A nosaltres ens ha anat molt bé perquè comptem amb una sèrie de persones que desenvolupen eines molt útils per a la investigació: tècniques que hem pogut incorporar a treballs de recerca. En són els sistemes d'informació geogràfica (SIG) o l'ús de bancs de dades, que vam haver de preparar per resoldre problemes pràctics. És molt eficient de tenir a prop persones a les quals podem anar a consultar: «Això com ho faries?» Aquesta coexistència ha permès fer investigació amb mètodes que, d'una altra banda, haguessin estat fora del nostre abast.

L'altra virtut que té el CREA és ser un consorci, perquè vol dir tenir autonomia de funcionament, és a dir, una gran flexibilitat, i més agilitat que les universitats. Hem estat dins i fora de la universitat, fora per als assumptes de gestió. El nostre control és per auditories externes.

L'aspecte negatiu d'això és que a la universitat li suposa un problema en relació als fons del ministeri que els seus investigadors treballin en un centre que, tot i ser institut universitari adscrit a la UAB, no és propi. Ho hem resolt per la doble adscripció dels treballs al CREA i a la universitat. Les universitats ho han admès i en veuen també els beneficis, només demanen que els projectes liderats per un professor seu passin per la via ordinària de la universitat.

I com han estat les relacions amb l'administració?

Les relacions amb l'administració sempre han estat bones pel que fa als càrrecs més alts, els consellers: sempre

s'han mostrat molt receptius pel que fa al CREA. Tot i que hi ha hagut alguna vacil·lació: quan es va crear el Departament de Política Territorial vam aconseguir que entrés al consorci; va retirar-se una temporada, però ha tornat a participar un altre cop. També hi va ser el Departament de Medi Ambient des del principi. Mai no hem tingut la sensació de perdre el suport de l'administració.

Amb els directors generals i tècnics també hem tingut excel·lents relacions, però ens ha costat més que emprin algunes de les eines que hem desenvolupat, com la base de dades forestals i programes associats, tot i que hem mirat de fer aquests programes tan «amics» com hem pogut. Ho dificulten les rutines de treball existents i sobretot la manca de temps crònica a les administracions. Per desgràcia, l'administració ha d'atendre molt el dia a dia, i hi ha una rutina de resoldre els problemes en què costa molt d'introduir noves maneres de fer o nous sistemes de tractament de dades. Tot i que hem mirat de fer versions el més senzilles possible, encara costa molt. S'hauria d'aconseguir que allò que fem sigui més aprofitat, i em consta que és prioritari per a l'actual direcció.

Per què vas deixar la direcció?

Vaig deixar-la als deu anys de la seva creació. Crec que no s'ha d'identificar un centre amb una persona. La consolidació d'un centre passa per la renovació. Si no en som capaços, malament. En Ferran Rodà de sempre havia portat moltes coses del funcionament intern, de manera que només va incorporar altres atribucions del comandament. I les ha mantingudes fins que ha passat el relleu a Javier Retana. Penso que és una bona dinàmica. Els directors han de durar uns quants anys però no han de ser una figura indefinida. En els centres molt grans pot ser indiferent, però en un centre mitjà o petit els personalismes marquen massa per dins i cap enfora.

I, què podries dir del futur del CREA?

La recerca avança més per les innovacions tècniques que per idees abstractes. Alguns punts que no has pogut valorar sota un punt de vista, sí que els pots resoldre amb una altra tècnica. El futur del CREA passa, doncs, per aplicar tècniques de les quals encara no disposa. Penso, com a proposta més immediata, en la biologia molecular. No vull dir que s'hagi de crear un gran laboratori, però un de petit però més equipat que l'actual ens ajudaria en estudis de poblacions, encara que algunes coses s'haguessin de completar fora. També hem de seguir incrementant les estades d'investigadors estrangers rellevants i els intercanvis, tot i que ja són notables.